

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
GJRE

Ελληνική περιοδική
έκδοση για τη
Θρησκευτική Εκπαίδευση

Greek Journal of
Religious Education

ISSN: 2623-4386.

Πληροφορίες για την έκδοση, οδηγίες για τους συγγραφείς και την υποβολή άρθρων / Publication information, instructions for authors and subscription information: <http://www.gjre.gr>

5η Πανελλήνια Συνάντηση Θεολόγων του Πανελληνίου Θεολογικού Συνδέσμου «ΚΑΙΡΟΣ- για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης» [Αθήνα 2-4 Σεπτεμβρίου 2022]

Γεώργιος Γκρίλης

Εκπαιδευτικός-Θεολόγος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Βιβλιογραφική αναφορά / Reference: Γκρίλης, Γ. (2022). 5η Πανελλήνια Συνάντηση Θεολόγων του Πανελληνίου Θεολογικού Συνδέσμου «ΚΑΙΡΟΣ- για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης» (Αθήνα 2-4 Σεπτεμβρίου 2022). *Ελληνική Περιοδική Έκδοση για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση/Greek Journal of Religious Education*, 5(2), 108-113. DOI: 10.30457/050220228

Σύνδεσμος/link: <https://doi.org/10.30457/050220228>

Όλες οι απόψεις και οι ιδέες που εκφράζονται στην έκδοση είναι απόψεις και ιδέες των συγγραφέων και όχι του εκδότη (Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος ΚΑΙΡΟΣ-για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης). / The opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors and not of the publisher (KAIROS - Greek Theological Association for the improvement of the Religious Education).

Το άρθρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έρευνα, διδασκαλία και ιδιωτική μελέτη. Απαγορεύεται ρητά η αναπαραγωγή, η αναδιανομή, η πώληση, η εκμετάλλευση ή η διανομή του άρθρου, μέρους ή όλου, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιονδήποτε. / This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, licensing or distribution in any form to anyone is forbidden.

— ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ —
— FOLLOWS THE FULL TEXT OF THE ARTICLE —

5η Πανελλήνια Συνάντηση Θεολόγων του Πανελληνίου Θεολογικού Συνδέσμου «ΚΑΙΡΟΣ- για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης» [Αθήνα 2-4 Σεπτεμβρίου 2022]

/ Georgios Grilis
μ
RE Teacher in Secondary Education

Στις 2-4 Σεπτεμβρίου 2022 πραγματοποιήθηκε η 5^η Πανελλήνια Συνάντηση Θεολόγων που διοργάνωσε ο Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος «ΚΑΙΡΟΣ - για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης» με σκοπό την ανάπτυξη του θεολογικού και διεπιστημονικού διαλόγου και της παιδαγωγικής προσέγγισης της θεολογικής γνώσης. Η Συνάντηση έγινε στην Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών και είχε θέμα: «Η ευθύνη της ορθόδοξης θεολογίας για την ειρήνη και τη δικαιοσύνη στον κόσμο».

Το πρόγραμμα περιλάμβανε, όπως κάθε φορά, μία κεντρική εισήγηση, θεματικές εισηγήσεις σε στρογγυλές τράπεζες πάνω σε συγκεκριμένες υποενοότητες, συζητήσεις και παρεμβάσεις, καθώς και ομάδες - εργαστήρια διδακτικής των Θρησκευτικών επικεντρωμένες σε πτυχές των θεματικών υποενοτήτων, ενώ πραγματοποιήθηκε και η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Καιρού.

Τη Συνάντηση χαιρέτισε και προλόγισε ο Πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας ΕΚΠΑ Δημήτριος Μόσχος. Στον χαιρετισμό του ο Δ. Μόσχος έκανε αναφορά στην εργαλειοποίηση της θρησκείας από τις πολιτικές δυνάμεις προκειμένου να δικαιολογήσουν την αναγκαιότητα του πολέμου και το αναπόφευκτο της αδικίας, κατασκευάζοντας το είδωλο ενός Θεού εκδικητή και ισχυρού που καταστρέφει τους θεούς των άλλων και διδάσκει τη λατρεία της δύναμης.

Η κεντρική εισήγηση της Συνάντησης ανήκε στον Ομότιμο Καθηγητή του Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ. Μ. Κωνσταντίνου και είχε θέμα «**Κύριος ισχύν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, Κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ**». Το πρόβλημα των αντιφατικών περί Θεού εικόνων στην Παλαιά Διαθήκη». Ο καθηγητής παρουσίασε τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει κανείς σήμερα ως ορθόδοξος θεολόγος την Παλαιά Διαθήκη, για να καταλήξει ότι το πρόβλημα της ηθικής αξιολόγησης των θείων ενεργειών σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύει κανείς τη Βίβλο. Σύμφωνα με τον καθηγητή, είναι προφανές ότι η προσέγγιση κειμένων που προέρχονται από έναν πανάρχαιο και πολύ διαφορετικό πολιτισμό δεν μπορεί να γίνει μέσα από τις σημερινές πολιτισμικές προϋποθέσεις, γιατί τα συμπεράσματα που θα προκύψουν θα είναι οπωσδήποτε λανθασμένα και οι συνέπειες μπορεί να είναι σε ορισμένες περιπτώσεις τραγικές.

Η πρώτη ημέρα έκλεισε με τις δύο εισηγήσεις του Ν. Ασπρούλη, Αναπληρωτή Διευθυντή Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου και του υπ. Διδ. Αρχιτεκτονικής (ΔΠΘ) και ΜΑ Θεολογία (ΕΑΠ) Ν. Κοσμίδη.

Ο Ν. Ασπρούλης μίλησε για τη σύμπλευση Εκκλησίας και εθνικισμού, όπως αυτός αναπτύχθηκε στον απόηχο της βυζαντινής αυτοκρατορίας και στο πλαίσιο των εθνών-κρατών και των εθνικών Εκκλησιών. Στην εισήγησή του έδωσε έμφαση στη σταδιακή εμφάνιση της ιδεολογίας του ρωσικού κόσμου ο οποίος, ως ένα είδος εθνοφυλετισμού,

χρησιμοποιεί την εκκλησιαστική γλώσσα και πράξη του Πατριαρχείου Μόσχας για να νομιμοποιήσει τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Μέσα από τη θεολογική κριτική του εθνοφυλετισμού, ως του πλέον σοβαρού προβλήματος που αντιμετωπίζει διαχρονικά η Ορθοδοξία, ο ομιλητής τόνισε την ανάγκη να δίνεται, στον εκκλησιαστικό λόγο και στην εκκλησιαστική πρακτική, πάντοτε προτεραιότητα στα θεολογικά κριτήρια έναντι οποιουδήποτε άλλου.

Τη χριστιανική «πασιφιστική» θέαση παρουσίασε ο Νίκος Κοσμίδης, ο οποίος συνέδεσε τη βιβλική και πατερική θεολογία της μη-βίας, των πρώτων αιώνων της Εκκλησίας, με παραδείγματα χριστιανών πασιφιστών της νεότερης ιστορίας του οικουμενικού Χριστιανισμού και του μαρτυρολογίου του, αναφέροντας παράλληλα και κριτικά ζητήματα τα οποία είναι δυνατόν να προκύψουν από την εφαρμογή του απόλυτου πασιφισμού.

Εισηγητές τη δεύτερη ημέρα ήταν ο Χριστόφορος Αρβανίτης, Αναπληρωτής Καθηγητής της Ανώτατης Πατριαρχικής Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης, ο Νικόλας Σεβαστάκης, Καθηγητής Τμήματος Πολιτικών Επιστημών ΑΠΘ και ο π. Βασίλειος Θερμός, Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, Αναπληρωτής Καθηγητής της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών. Ο Μητροπολίτης Νιγηρίας κ. Αλέξανδρος, ο οποίος σύμφωνα με το Πρόγραμμα θα συμμετείχε με διαδικτυακή σύνδεση ως εισηγητής, λόγω αιφνίδιου κωλύματος δεν κατόρθωσε να παρουσιάσει την εισήγησή του.

Ο Χ. Αρβανίτης εστίασε στη σχέση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με το σύγχρονο αφήγημα της Ρωσίας περί Ρωσικού κόσμου και τη χρήση των είκοσι πέντε εκατομμυρίων Ρώσων που έμειναν, μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και τη δημιουργία της Ρωσικής Ομοσπονδίας εκτός ρωσικών συνόρων, ως φορείς αλυτρωτικών εδαφικών διεκδικήσεων. Επισήμανε δε ότι στην περίπτωση της Ρωσικής Εκκλησίας επιλέχθηκε η εργαλειοποίηση της παράδοσης και η συστράτευση με την ιδεολογία του «ρωσικού κόσμου».

Ο Νικόλαος Σεβαστάκης ανέπτυξε στη δική του εισήγηση τη στάση και τον διχασμό των διανοουμένων απέναντι στον πόλεμο. Συγκεκριμένα έκανε αναφορά στις τάσεις του ριζοσπαστικού φιλειρηνισμού (ή «ηθικού αναρχισμού»), ο οποίος απορρίπτει συνολικά κάθε πόλεμο από τη μία και από την άλλη στον «πολιτικό κυνισμό», δηλαδή την τάση πρόσδεσης στο άρμα του ισχυρού στη διεθνή πολιτική σκακιέρα. Ως μέση λύση εξέτασε την έννοια του «δίκαιου πολέμου», αναφερόμενος σε ιστορικά παραδείγματα, όπως αυτό του αντιφασιστικού αγώνα.

Ο π. Βασίλειος Θερμός εξέτασε το ζήτημα της ειρήνης και των συγκρούσεων μέσα από ένα πρίσμα θεολογίας και ψυχολογίας. Εξέφρασε τη θέση ότι η επιθετικότητα μεταξύ συνόλων όπως τα έθνη και οι εκκλησιαστικές ομάδες ενδέχεται να υποδηλώνει μια παλινδρόμηση από τη θέση της υπευθυνότητας στη θέση της παράνοιας. Η παρουσίαση ανέδειξε την καθοριστική σημασία του σχηματισμού της ταυτότητας ως ψυχικής αιτίας της βίας, αφού όταν αυτή διακυβεύεται γεννιούνται μηχανισμοί παλινδρόμησης. Επικεντρώθηκε δε στην «πολιτισμική Ορθοδοξία», ως την κύρια μορφή την οποία έλαβε ο συλλογικός σχηματισμός ταυτότητας στους Ορθόδοξους πληθυσμούς.

Την τρίτη ημέρα εισηγητές ήταν ο Άγγελος Βαλλιανάτος, Δρ Θεολογίας, Επιμορφωτής εκπαιδευτικών στα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Wergeland, ο οποίος συντόνισε και τη συζήτηση, η Γκέλη Αρώνη, MA & PhD Κοινωνικής Ψυχολογίας και ο Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Διδάσκων στο ΕΑΠ Ραϊμόνδος Αλβανός.

Ο Α. Βαλλιανάτος έθεσε ποικίλους προβληματισμούς που αφορούν στην καθημερινή βία που υπάρχει στο σχολείο, στους εργασιακούς χώρους και στην κοινωνία γενικότερα και αναφέρθηκε στην εμπειρία του σε ένα πρωτότυπο ευρωπαϊκό project επιμόρφωσης ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό, στο οποίο λαμβάνουν μέρος δεκάδες σχολικές κοινότητες στην Τουρκία.

Η Γ. Αρώνη, με αφορμή την εμπειρία της, ως Προϊσταμένης στη Μονάδας Ένταξης και Υποστήριξης των Ασυνόδευτων Ανηλίκων, αναφέρθηκε στην πολλαπλή βία που δέχονται τα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα και η οποία τα συνοδεύει στις χώρες υποδοχής τους. Έκανε ακόμη εκτενή λόγο για την αναγκαιότητα μίας κοινωνικής και παιδαγωγικής απάντησης απέναντι στη βία στη ζωή του κόσμου συνολικά.

Ο Ραϊμόνδος Αλβανός μίλησε για την εμπειρία του από τις ξεναγήσεις στο Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης και για την προσπάθειά του να γίνει χρήσιμος, μιλώντας σε ένα ετερόκλητο κοινό για ένα τόσο δύσκολο θέμα όπως ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος. Αναφέρθηκε στους τρόπους που ο Εμφύλιος επηρεάζει ακόμη σήμερα την ελληνική κοινωνία, διαμορφώνοντας συγκρουόμενες ταυτότητες που αντιστοιχούν σε διαφορετικές αφηγήσεις για το παρελθόν. Συζήτησε το ζήτημα της βίας και των μορφών που αυτή παίρνει στην καθημερινότητά μας και έκανε κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις για

το πώς μπορούμε να πετύχουμε έναν πιο ειρηνικό κόσμο καθώς και αρμονικότερες διαπροσωπικές σχέσεις.

Τέλος, η Συνάντηση πλαισιώθηκε από έξι παιδαγωγικά εργαστήρια, τα οποία διερεύνησαν παιδαγωγικούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να συνδεθεί βιωματικά το πολυσχιδές ζήτημα της ειρήνης με τη Θρησκευτική Εκπαίδευση και τη σχολική πράξη. Επιμορφωτές - εμπυχωτές των έξι (6) συνολικά εργαστηρίων ήταν οι συνάδελφοι θεολόγοι εκπαιδευτικοί από την Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Άγγελος Βαλλιανάτος, Κρυσταλλία Γεωργοπούλου, Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Απόστολος Μπάρλος - Βάσω Γώγου, Χριστόφορος Παπασωτηρόπουλος και Χρήστος Φραδέλλος - Νικόλαος Τσιρέβελος.